

in epistolam II ad Timotheum III.

Iude cu dicit. Sed māsuetū rc. oñdit qd sit sectādū. Et p̄mo ponit documentū. Scđo rōe 3 ibi. Ne qn̄ det rc. Iē p̄ma in duas, q̄ primo proponit quoddam generale ad omnes. Secūdo quedaz necessaria ad singulos ibi. Do cilem rc. Generale quod debet habere qui vult disputa ra est q̄ sit māsuetus. p̄s. Docebit mites vias suas. Est enī mansuetudo virtus copescens ab ira q̄ turbat iudicū rationis que necessaria est in questione t̄ iudicio veritatis Mar. 11. Discite a me q̄ mitis sum t̄ humiles cor de rc. In speciali autem debet habere respectu superiorum docilitatem, respectu plecutorum patientiam, respe cto eti fallorū doctorum correctionem. Quantum ad pri mū dicit docile id est paratū corrigi a q̄cumq; Et hec est sapientia celestis Jac. 3. Que aut̄ desursum est sapiētia primum quidez pudica est, vnde aurē pacifica, mode sta suadibilis rc. Quantus ad secundum dicit. Patiens tem. p̄s. Bene patientes erunt ut annunciant, puer. 19 Doctrina viri per patientiam nōscitur rc. Quantus ad tertium dicit. Cum modestia quia correctio debet esse mode sta Gal. 6. Vos qui sp̄iales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis rc. Deinde cum dicit. Ne quādo. rc. assignat rationem iuritatis, t̄ respondet cuidam ta cite questioni. Posset enim aliquis dicere. Ibi resistit ve ritati, t̄ ideo īmīt̄ necessitas corrigendi. Respondeo q̄ deus pater eos potest reducere ad penitentiam et ad hoc debet iustus niti. Et primo p̄mitit penitentiā quāz debet intendere cōtra aduersarios. Secūdo penitentie fructus. Tertio penitentie necessitatē. Dicit ergo. Ne quando id est ut deus aliquando der eis penitentiā, q̄ ex superbia resistunt quibus difficile videb̄ dari peniten tia. Hic excludit error pelagiū qui dicit dona gracie esse ex operibus nostris, quod per hoc patet esse fallum, quia etiam principium bonorum sc̄z penitentiā datur a deo. Tren. 5. Cōuerte nos domine ad te et cōuerte nos Esa. 26. Timore tuo cōcepimus. Fructus vero penitentie duplex est sc̄z cognitio veritatis et liberatio a potestate diaboli. Quantus ad primū dicit. Ad cognoscendam ve ritatem, quia quando ex malitia resisteat ipsa ma licia sua execeat eos, quando ergo malitia auferit cognoscunt veritatem Ilo. 8. Et cognoscetis veritatem. Quā tum ad secundū dicit. Et resplicant rc. id est ab occasio nib; error; ex parte intellect; sicut false fantasie, t̄ ex par ta affectus sicut sunt inuidia superbia t̄ huiusmodi. Nec essitas autem penitentie est magna quā nisi habeant di absolu dominā eis. Unde dicit. A quo captiuī rc. q̄a qui facit peccatum seruus est peccati. Ilo. 8. Et dicit ad ipsius voluntate sc̄z sectandā. Ut vt de homine faciat voluntatem suam. Sed contra. Non statim precipitat sicut veller. Dicendum est q̄ adipiscitur q̄tum p̄mitit sibi; sed difficile est q̄ ei auferatur. Esa. 49. Munquid tollet a forti preda aut quod captum fuerit a robusto sal lum esse poterit.

Capitulum tertium

Dicitur sc̄to q̄ in nouissimis diebus instabunt tempora peri culosa; t̄ erunt homines seip̄os amantes; cupidi; elati; superbi; blasphem̄i; parentibus nō obedientes; in grati; sc̄elesti; sine affectione; sine pace; cri minatores; incontinentes; immites; sine be nignitate; proditores; pterui; tumidi; t̄ vo luptatum amatores magis q̄ dei; habētes

speciem quidem pietatis; virtutem autem eius abnegantes.

Supra instruit ei quō resistat tribulationib; t̄ piculis p̄sentib; hic ostendit quonō stet contraria futura. Et p̄mo prouinciat futura picula. Scđo oñdit idoneitatem suā ad resistendum ibi. Tu autē assicurus rc. Tertio ostendit qualiter resistat ibi. Testificor rc. Circa primū duo facit q̄ p̄mo prouinciat pericula nouissimoz temporuz. Scđo ostendit quonodo eoz via sum etiam modo vitanda ibi. Et hōs deuita rc. Item p̄ma in duas, q̄ p̄mo prouinciat esse futura pericula in nouissimis temporib;. Secūdo causam periculoz ibi. Et erunt homines rc. Dicit ergo. Dixi deuita prophana rc. Non solum autē sunt hec mō vitanda; s̄ in futuro restant etiā quedaz alia vitanda. Et dicunt nouissimi dies qui sunt propinquū nouissime diei. Ilo. 5. Ego refusab̄ eum in nouissimo dñe. Sei penultimo. Congregamini ut annūciem q̄ ventura sunt vobis diebus nouissimis. Et addē. Instabunt tempora periculosa rc. Matth. 24. Eritis odio oībus gentibus ppter nōmen meum. Causa horum est iniquitatis abu dantia. Matth. 24. Quoniaz abundabit iniquitas re frigēt; charitas multorum. Quia fides t̄ charitas vel annullabit vel totaliter peribit. quia quantomagis aliqd elōgat a suo principio tanto plus deficit. Et ideo in tem porē illo magis deficiet fides t̄ charitas; quia plus elōgan̄t̄ christo. Luc. 18. Filius hominis veniens putas inueniet fidem in terra. Et circa hoc primo ponit iniquitatis radicem. Secundo diuersas eius species. Radix autē totius iniuitatis est amor suiūpli. Duplex autē amor duplēcē civitatis facit. Sed contra. Quilibet na turaliter diligit se. Respondeo. dicendum est q̄ in ho mino duo sunt: sc̄z natura rationalis t̄ corporalis. Quā tum ad intellectualem seu rationalem que interior homo appellat; ut dicit. Corin. 4. Homo debet plus se diligere q̄ omnes alios. q̄ stultus est qui vult pectare ut alios a pectati retrahat. sed quantum ad exteriorē hominē laudabile est ut alios plus diligat q̄ se. Unde illi qui se sic tū amant sunt vituperabiles. Phil. 2. Omnes que sua sunt querunt; non que tūs christi. Et hacradice di uerse sunt species iniqtatis. Unde dicit. Cupidi elati. rc. Et circō hoc tria facit. q̄ p̄mo ponit peccata que sunt in abuso rerum exteriorum. Secundo que pertinent ad inordinationem hominis ad alios ibi. Blasphemi rc. Tertio que ad seipsum ibi. Incontinentes rc. Duo autē sunt i reb; exteriorib; sc̄z abudantia diuitiar; t̄ excellētia honorū. Quantū ad paupērū dicit. Cupidi. Et cupiditas p̄mo ponit q̄ est radix omnium malorum. Ut est p̄pinqua amor suiūpli que ē ad bona exteriora. Quantū ad se cundū dicit. Elati. Elatio est species superbie que sunt quattuor. Una quando aliquis attribuit sibi que carer. Secunda quando quod ab alio habet attribuit sibi ac si haberet a se. I. Corin. 4. Quid habes quod non accepsi si rc. Tertia quādō attribuit sibi quod habet ab alio; sc̄z meritis propriis. Luc. 18. Jejuno bis in sabbato rc. Quarta quando singulariter vult videri supra omnes, et hec est elatio. p̄s. Domine non est exaltatus cor meum rc. Q̄ dicit superbi reducit ad alias species superbie. Jac. 4. Deus superbie resistit: humilibus autē dat gratiam. Consequenter ponit vitia quantū ad alios. Et p̄mo q̄tum ad superiores. Secundo quantū ad equales ibi. Sc̄elesti rc. Superior est triplex sc̄z deus, t̄ contra hū dicit. Blasphem̄i Esa. 1. Perlieruerunt dominū blasphemauerunt sanctum israel: ab alienati sunt retrosum. Item parentes, t̄ q̄tum ad hoc dicit. Parentibus non obedientes. I. Reg. 15. Quasi peccatum ariolandū est repugnare. t̄ quasi scelus idolatrie nolle acquiescere.

Explanatio sancti Thome

pner. 30. **O**culū qui subsannat patrē, et qui despicit par-
tū marris sue effodiat eū corū de torcēibus et comedat
eum filii aquile. Item benefactor inquantū huiusmodi
Et quantū ad hoc dicit. Ingrati. p. Qui retribūn ma-
la p. bonis tc. Col. 3. Brati estote Sap. 16. Ingrati em
spes tanq; hybernalis glacies tabeleret et disperget tāq;
aqua sanguinea tc. **T**unc ponit mala que sunt ad cō-
lēm et proximum, et sunt tria. Primum pertinet ad opus.
An de dicit. Sceleri id est qui scelera grava perpetrāt
in proxios Isa. 1. **V**e genti peccatrici p̄plo graui iniqū-
ta seruit neq; filiis sceleratis tc. Secundū ad effectū. **V**n-
de dicit. Sine affectione id est sine affectu charitatis et si-
ne pace. Tertio q̄tum ad verbum. Unde dicit. Crimi-
natores. Lœv. 19. Non eris criminatior nec susurro in
populis. Itē q̄tum ad seipſū oñdit quedā alia tripliciter
Primo q̄tum ad corruptionem concupisibilis. Secū-
do irascibilis. Tertio rationalis. Quantū ad p̄num ol-
cit. Incontinentes. **N**on dicit incontinentis q̄ se nō teneret in
bono p̄posto propter prauas concupiscentias Eccl. 26.
Omnis autem ponderatio nō est digna continentis ani-
me. Quantum ad irascibilem dicit. p̄prie immittes id ē
non mansueti. hec moderatur passiones ire. Matth. 11.
Dicite a me quia mitis sum et humilis corde. p. Doce-
bit mitis vias suas. Item ponit aliud quod pertinet ad
effectum irascibilis sc̄z benignitatis exclusio. Unde di-
cit. Sine benignitate. hoc em̄ est naturalē q̄ quando do-
minatur vnu contrariorū excludit aliud Ephe. 4. Asto-
te inuicem benigni tc. **N**einde ponit virtutē que sunt
ad corruptionem rationalis. Nec autē potentia perfic-
tē per prudentiam. prudentie autē opponit aliquod virtutē
p̄ abusū p̄dētē et aliqd q̄ el̄ priuatiōz: et vtrūq; ponit
Quantū ad p̄num dicit. Proditores. Ad prudentiam
autē pertinet sagacitas: qua quidam abutunt in malis,
et hi sunt proditores. puer. II. **A**ui ambulat fraudulen-
ter et revelat archana tc. Item plantia qua quidam abu-
sūt dum in malo p̄teruit. puer. 3. **M**eritaria p̄dētē
autē tue. **N**einde ponit virtutē que sunt ad p̄uationē
prudentie. **N**einde ponit priuationis cauam. Unde di-
cit. Cumidi. Superbi em̄ inflantur in agendis. quia nō
meriunt vires suas. et iō deficit puer. II. **S**ibi superbia
sbi erit et contumelia. vbi autē humilitas sibi et sapien-
tia. Secundo ponitur priuationis sc̄z ignorantia: quam ad-
dit superbie. Superbus enim est nihil sciens. Unde di-
cit. Ceci quasi non habentes vsum rectū rationis Mat-
t. 15. Ceci sunt et duces cecorum tc. Tertio ponit priuationis
effectus: q̄r temporalia preponit eternis. Unde di-
cit. Voluptatum tc. Isa. 13. Syrene in delubris volu-
ptatis. Sed nunquid est idem esse incontinentem et vo-
luptatum amatorē? **R**espondeo. dicendum est q̄ nō q̄
pprie incontinentis dicēt qui habet spēm fugienti. sī vī-
citur ab eis. sed pprie amator carum est intemperatē q̄
habet corruptam estimationē. **C**onsequenter ponit sis
mutationem dicēt. Habentes tc. 2. Cozin. 31. Operari
subdoli: virtutem autē eius abnegantes: virtutem sc̄z
pietas que dicēt hic dupliciter. Unō modo ipsa vī pī
tatis id est eius virtus. Unde dicit. Abnegantes id est
veritatem non habentes. **H**abent. I. Conferent se noſce de-
sum: factis autē negant. Alio modo quia virtus rei dicis-
tur illud ex q̄ dependet tota virt̄ eius. **T**ota autē vī
pietas dependet ex charitate. ideo dicit virtutē ei⁹
sc̄z charitatem abnegantes.

Lectio secunda

Et hos deuita. Ex his em̄ sunt q̄
penetrant domos: et captiuas du-
cūt mulierculas oneratas peccat-

que ducuntur varijs desiderijs. semper di-
scientes et nunq̄a d̄ scientiam veritatis per-
uenientes. Quemadmodū autē iamnes et
mambres restiterunt moysi. ita et hi resistūt
veritati. homines corrupti mente. reprobi
circa fidem. sed ultra non proficient. Insipi-
entia enim eorum manifesta erit omnibus:
sicut et illorum fuit. Tu autē assēcutus es
meam doctrinam: institutionem: proposi-
tum: fidem: longanimitatem: dilectionem:
patientiam: persecutiones: passiones: qua-
lia mihi facta sunt. antiochie: iconio: listris
quales persecutions sustinui. et ex omnib⁹
eripuit me dominus.

Supra apostolus descripsit pericula nonissimōꝝ tempo-
rum et causam assignavit: hic docet huiusmodi etiam in
presenti esse vitanda. Et p̄mo premitit monitionem de
bonis vocatione. Secundo ostendit in quibus homini-
bus in presenti appareant predicta ibi. Ex his enim tc.
Dicit ergo. Dixi q̄ in nouissimis temporibus erunt hos
mines pessimi. Sed non credas te in presenti esse tutus.
sed etiam nunc hos et tales homines deuita sc̄z in su-
mili errorem labaris. **T**it. vltimo. Hereticum homi-
num post vnam et secundam correctionem deuita tc. **S**ed
in q̄t ad aliquā vitandi sunt sed non q̄t ad sermonē
exhortationis. Et tunc ostendit q̄ etiam modo sunt ali-
qui tales. Et p̄mo ostendit nocimentū quod inferunt.
Secundo defectum quem patiunt ibi. Homines repro-
bi tc. Tertio impedimentū quo artantur ibi. Sed ultra
tc. Circa primū duo facit. q̄r p̄mo ostendit impedimen-
tum quod inferunt subditis. Secundo impedimentū
quod inferunt prelatis ibi. Quemadmodū autē tc. Ite
rum p̄ma in duas. q̄r p̄mo ostendit eorum imprudentiā
Secundo eorum astutiam ibi. Et captiuas tc. Quans
tum ad primū dicit. Deuita ergo: q̄r iam sunt aliqui tal-
les. Nam ex his tc. id est eorum numero sunt. I. Jo. 2.
Huc antichristi multi sunt tc. nec debetis intelligere q̄
ex his fuerunt: sed sunt sc̄z sceleris et ingratis tc. quia pec-
catores iam conuersi nō debent dici peccatores. p. **R**ec
memor ero nominū eorum q̄ labia mea. **N**einde cū di-
cit. Qui penetrant tc. ostendit eorum maliciam. Et ad
līram potest exponi quasi inordinate ingerentes se et cir-
cumantes ppter lucrū. **C**ontra quod Eccl. 21. **P**es fas
tui facilis in domū proximi tc. Sed ppter hoc non pros-
hibentur aliqui visitare affictos in domibus Jac. 1. **R**e-
ligio munda et immaculata apud deūz patrem: hec est
visitare pupilos et viduas in tribulatione eorum tc. **T**el
metaphorae potest exponi domus id ē conscientia Sap.
8. Intrans in domū meaz conqueſcam tc. Illi ergo pe-
nērant domos qui cum astutis volunt sc̄re secreta con-
scientie ut deciplant alios. Eccl. 13. Ex multa loquela tē
probabit te. et subridens interrogabit te tc. **B**ibolominus
tamen illis qui curam habent licet inquirere statum con-
scientie. puer. 27. **D**iligenter agnoſce vultum pecoris
tui tuosq; greges considera. **N**einde cū dicit. Et ea
petius tc. ostendit eorum astutiam. Et p̄mo tangit eoz
malicia. quia abducunt a libertate et statu gratie Jac. 1.
Qui autem p̄spexit u lege perfecte libertatis tc. Et
ducunt in statu seruitutis qui est status peccati. p. In
conuertendo dominus captiuat̄ez lyon tc. **H**oc em̄ nos
men captiuat̄is importat Isa. 5. Propterea captiuus
ductus est populus ihneus: quia non habuit scientiam tc

in epistolam II ad Timotheum III.

Secundo ostendit in quas personas exercent maliciam quas describit pmo a fragilitate sexus. Secundo ex malitia cōversationis. Tertio ex vanitate affectionis. Quar to ex defectu discretionis. Quantum ad primum dicit. **M**ulierculas que sunt innotris discretionis et sexus fragillioris. Et dicit. **M**ulierculas: quia magne domine habent aliquos consiliarios. Unde non possunt seduci. sed hec sunt tali auxilio destitute. **M**at. 23. **C**omeditis dominis viduarū. **I**acob. 1. **C**apituas duxerūt mulieres tc. **Q**uantū ad secundū dicit. **O**neratas peccatis. **N**ec catum est onus qz nō gemitū liberē incedere. nec erectū esse et stare sed incurvāt. pō. **S**icut onus graue gravae sunt super me tc. **E**t ideo istas specialiter decipiunt: qz peccatum parat viam seductionis. Item qz male sunt timent resistere ne prodant. **Q**uantum ad tertium dicit. **N**ec ducunt varijs desideriis id ē apta sunt ut seducātur ppter varia desideria que habent **J**ac. 1. **T**ir duplex animo inconsitas est in omnibus vijs suis tc. **E**t ideo prima mulier fuit seducta: qz non stetit constanter in verbis domini: sed dixit ne forte moriamur. **E**ccl. 9. **R**e recipias mulierem multiuolā tc. **Q**uantū ad quartum dicit. **S**emper tc. **C**uriositas semp noua nititur querere et nō vult insister. **A**nde dicit. **S**emper discētes puer. 9. **M**ulier clamosa tc. **T**anm̄ hoc quod dicit. **S**emper discētes potest rediūt ad penetrantes domos. **D**einde cuz dicit. **Q**uādmodū tc. ostendit nōcumentuz quod afferūt prelati et nōcumentuz resistēndi eorum doctrine: et inducit exemplum de exodo ubi magi pharaonis restiterunt moysi. quia a principio mundi semper fuit pugna inter veritatem et falsitatem. 2. **P**re. 2. **F**uerūt vero et pseudo prophete in populo sicut et in vobis tc. **S**ed in Exodo isti magi non nominant. sed hile sic qz forte habuit ex aliquib⁹ verbis iudeorum. Ita isti veritati ses quam nos predicamus resistunt Job. 2-4. **I**psi fuerunt rebelles lumini tc. **A**ccl. 7. **S**emper spiritu sancto resistit. **C**onsequēter cum dicit. **H**omines reprobi tc. ostendit eorum deſetum in fide et in opere. In opere homines reprobi. **Glo.** In operibus id est qui per opera sua se re. pdos ostendit **J**ere. 6. **A**rgentum reprobū vocare eos tc. Item in fide corrupti mente id est in potentia rationali. **A**nnum quodqz enī tunc dicit corruptum quando deficit a propria virtute propria autē mentis perfectio est cognitio veritatis. **A**nde dicit corruptus mente qui deficit a cognitione fidei. **C**onsequenter cum dicit. **S**ed ultra tc. ostendit quomō artant. **E**t pmo ostendit eos esse impediēdos. **S**ecundo docet modū impediendi ibi. **I**nsipietia tc. **S**ciendum est autē circa paup̄iz qz voluntas nocendi est homini a seipso. sed potestas nocēdi est a deo pmitēre. **E**t deus nō gemitūt in nocte qz vult malus sed imponit terminū. **J**ob. 38. **H**oc confringens tumentes suos tuos tc. **S**ic et diabolus non lexit iob nisi fin qz pmissus fuit a deo. **D**ic arrius noctūt in ecclesia nisi qz tuz dominus gemitūt **A**poc. 7. dicit angelus. **M**olite nocere terre et mari et arboribus quoadūqz signem? seruos dei tc. **E**t dicit. Ultra seq̄ deus gemitūt tc. **C**odus impediendi est ut tollat eorum pallium et occultatio: quis nocēt. **J**ob. 41. **Q**uis reuelabit faciem indumenti eius tc. **E**t ideo dicit. **I**nsipietia eoz manifesta erit deo degente quando illuminabit abscondita tenebrarum tc. **V**i dicit. **L**orin. 4. **S**icut et illorum seq̄ magorum pharonis que fuit manifesta qz non potuerunt facere signa. **D**einde cum dicit. **T**u autē tc. ostendit idoneitatem timothei ad resistēndū buiusmodi giculis. **E**t pmo ostendit qz erat idoneus ex institutione apostoli. **S**co ex experientia scripturarū ibi. **A**b infantia tc. Item pmo ostendit quomō erat instrucus sufficenter ab apostolo. **S**ecundo quō vniuersaliter instrui ab alijs poterat ibi. **Q**uisquis qui preinstructus erat tc. **C**irca primū pmo ostendit quomodo instructus erat verbo. **S**ecundo quomodo ex emplo ibi. **P**ropositū 3 tc. **S**ed sciendū est qz verbo aliqua quis instruit dupliciter. **A**no modo de veritate agnoscēda. **A**lio modo de iusticia operanda. **Q**uantum ad prius dicit. **T**u autē affectus es mean doctrinam id ē instructus es in fide catholica. et ideo bene potest virare eos. **Q**uantū ad secundū dicit. **M**eam institutionē. **I**nstitutio est eruditio que est de aliquibus agendis que subdūt operationē humane. **P**hil. 4. **U**biqz et in omnibus institutū sum tc. **I**tem quomō instructus erat ex emplo. **E**t pmo qz tam ad bona agenda. **S**ecundo qz tam ad mala toleranda ibi. **P**atientiā tc. **I**n bonis facilius ponit duo. **P**rimū est intentio recti finis. **A**nd quantū ad hoc dicit. **P**ropositum quod est de fine. **S**ap. 8. **P**rosposuit ergo hanc adducere mihi ad cōiungandū tc. **E**t ad hoc ponit p bona opera que deriuant a tribus virtutibus. **I**ezus fides: et charitate. **E**t pmo ponit fidem. **H**eb. 11. **S**ine fide impossibile est placere deo. **S**ecundo spem cum dicit. **L**onganimitatē. que in longum expectat. 2. **L**orin. 6. **I**n longanimitate. **T**ertio charitatem cum dicit. **D**ilectionem. 1. **J**o. 3. **Q**ui non diligit manet in morte. **D**einde de malis tolerandis instructus cum qz tuz ad tria reducendo ad memoriam. **P**rimo patientiam quaz habuit. Item mala que sustinuit. Item diuinum auxilium quod sibi affuit. **P**rimo ergo ponit patientiā que opus perfectum habet. **E**t pmo ponit patientiē materiam qz persecutionē in generali **D**atib. 10. **S**i vos psequimur in una ciuitate fugite in aliam. Item in speciali cum dicit. **P**assiones que passus est in pprio corpore. 2. **L**orin. 11. **L**er virgis celsus sum tc. **T**ertio in particulari cuz dicit. **Q**ualia facta sunt mihi antiochē tc. **A**cl. 16. et. 17. **J**udei persecuti sunt eum presente timotheo. **S**ed affusit diuinum auxilium. **E**t ideo dicit. **A**ripuit. tc. 2. **L**orin. 1. **Q**ui consolat nos in omni tribulacione nostra.

Lectio tertia

Et omnes qui pie volunt viuere in christo iesu persecutionem patientur. **A**hali autē homines et seductores proficient in peccatis: errantes et in errorem mittentes. **T**u vero pmane in his que didicisti et credita sunt tibi: scies a quo didiceris. **E**t quia ab infantia sacras lras nostri que te possunt instruere ad salutem p fidem que est in christo iesu. **O**mnis enim scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendū ad arguendum: ad corripiendū ad erudiendum in iusticia: ut perfectus sis homo dei ad omne opus bonum instructus. **S**upra pprofuit timotheo in exemplū persecutiones qz ipse passus fuit. **E**t ne videat ipse solus p hīmōi passionēs trāisse. ostendit eas esse comunes scīs. **E**t pmo docet quō sancti patiunt̄ hic defectū penales. **S**ecundo quomodo nulli pfectiunt p defectū culpe ibi. **A**hali autē homines tc. **D**icit ergo persecutions sustinui. et non soluz ego: sed et omnes. **P**ie sumūt dupliciter. quandoqz pro virtute pietatis ad cultum diuinum. supra eodem. **B**asantes speciem pietatis. quādoqz p misericordia ad psumū. 1. **L**or. 4. **P**ietas ad omnia valet. **O**mnes ergo qz pie tc. id est volūt obsernare cultū religiōis christiane. **L**or. 2. **S**obrie et iuste et pie viuamus in hoc seculo tc.

Explanatio sancti Thome

Et tales psecutiones patimur et maxime in primitiva eccllesia quando fides Christi vindicis impugnabatur a iudeis et gentibus. Et ideo Jo. 15. Venit hora ut omnes qui interficiunt vos arbitret obsequium se prestare deo tecum. Matth. 24. Eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum regni. Item omnes qui pie tecum id est volunt per fidem Christi seruare misericordiam ad proximum necesse est eos persecutionem pati, et si non ab extra: tam ab innis quando scilicet compatiuntur defecit primorum quoniam culpas et penitentes videntur. 2. Corin. 11. Quis scandalizat et ego non voro tecum. 2. Pe. 2. Habitans apud eos qui de die in dilectionem animam iniquis operibus cruciabant regnum. Ps. Vidi prevaricantes te. Item sunt aliae psecutiones que sanctis omnibus decesserunt non possunt scilicet carnis mudi et demoniorum quod vel habebat Gal. 5. Quo concupiscentia aduersus spiritum regnum. Ro. 7. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius regnum. Multe tribulationes iustorum regnum. Deinde eum cum dicit. Mali autem homines regnum ostendit et mali incidunt in peiora mala secundum culpe. Dicit mali in se. scilicet inquantum peccatis inhererent. Matth. 21. Malorum male perdet regnum. Et seductores secundum in primorum documentum inquantum seorsum ducent eos a via veritatis que communis est. Ro. ultimo. Per dulces sermones et benedictiones seducunt recorda innocentium regnum. Sed illi non contenti mali que fecerunt proficiunt in peius Apoc. ultimo. Qui in sorribus est fordeat adhuc regnum. Sed contra supra eodem ultra non proficiunt. Dicendum est quod qui proficiunt in peius permisus a deo, et ex intentione malicie eorum que semper est ad malum, sed finis prouidentiam diuinam peribent ne possint implere quod ceperunt. Proficiunt autem in peius mali in seipso inquantum errant circa veritatem. Matth. 22. Erratis nescientes scripturas neque virtutem dei. Item opere errant et hoc modo omnes mali errant. Puer. 14. Errant omnes qui operantur malum. Item in primis quia seductores. Unde dicit. In errorem mittentes ne secundum possint per prosperitates veire ad regnum celorum. Contra illud supra. Qui pie volunt regnum. Isa. 3. Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt. Deinde cuius dicit. Tu vero regnum monerem eum ut maneat in sua institutione, et horum est tripliciter. scilicet ex parte doctoris, ex parte ipsius timotheti et ex parte eorum que accipiunt. Dicit ergo assuetos es misericordiam regnum ergo permane in his quod acceptisti. Eccl. 10. Si spissus potestatem habentis ascenderit super te locum tuum ne dimiseris regnum. Corin. 15. Stabiles esto et immobiles regnum. Dicit ergo. didicisti et credita sunt tibi, quia quilibet christianus discit que fidei sunt: et hec est doctrina salutaris. Jo. 6. Omnis qui audiuit a patre meo et didicit venit ad me regnum. Sed specialiter documenta fidei sunt credita prelati in quantum debent aliis ea dispensari Gal. 2. Cum vidissent et creditum est mihi euangelium prepucium regnum. Et quare optaret permanere. Quia ego a magistro scilicet habui qui erare non potuit. 2. Corin. 13. In me loquitur christus. Et ideo in his firmiter permane. Sciens a quo diceris: quia a paulo qui non ab homine neque per hominem didicit. regnum. Gal. 2. Ex propria conditione. Turpe enim est homini nutritio in bono a pueritia in senectute deficere. Eccl. 26. Qui transgreditur a iustitia ad peccatum deus pavuit eum ad rompream. Timotheus autem sic fuit nutritus, puer. 22. Adolescentis iuxta vias etiam cum senectute non receder ab ea. Unde dicit ab infante. Et dicit Saras litteras que sunt littere veteris testamenti quas dicit ab infante: quia filius nulliter iudee. Act. 16. Unde mater sua fecit eum eruditum in eis quod est contra manicheum: quia apostolus petrus testamentum hic nominat sacras scripturas litteras, quia ab infante sua

non nouit litteras novi testamenti. Tertio ex parte eorum que accepit, et est tercia ratio, nam si aliquis haberet aliquam scientiam in qua non est utilitas deserit eam et transit ad aliam. Sed si scientia est valde utilis stultum est eam dimittere. Et primo facit rationem. Secundo manifestat eas ibi. Omnis scriptura dicit ergo. Dico quod accepisti litteras sacras que non sunt contempnende quia sunt viles Isa. 48. Ego dominus deus tuus docens te utilia regnum. Unus subdit dicens. Que te possunt regnum. Io. 6. Dixi ad quem ibimus, verba vite eternae habes. Io. 5. Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam habere ille sunt que testimonium perhibent de me. Et hinc que te possunt instruire ad salutem, sed non nisi per fidem Christi. Ro. 10. Finis enim legis est christus ad iustitiam omnium credentium. Heb. 11. Sine fide est impossibile est placere deo. Rationem autem manifestat dicens: Omnis regnum. Abi offendit et sacrilegia sunt via ad salutem. Et tria ponit. Nam commendat scripturas rationes principij ratione effectus utilis, et ratione ultimi fructus et perfectus. Si enim consideres eius principium habet priuilegium super omnem quia aliae sunt tradite per rationem humanam. Iacob autem scriptura est diuina ac diuinatus inspirata. 2. Pe. 1. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spissus et inspirati locuti sunt sancti dei homines Job. 32. In spiratio omnipotens dat intelligentiam. Sed dices quod omnis scriptura diuinitus inspirata cum finis ambrosius omnem verum a quoque dicit a spissante est: Dicendum est quod deus duplice aliiquid operatur secundum immediate et per prophetias opus sicut miracula. Aliiquid medianibus causis inferioribus: ut opera naturalia Job. 10. Manus tua domis ne fecerunt me regnum. Que tamen sunt operationes nature. Et sic in homine instruit intellectum, et immediate per sacras litteras, et mediate per alias scripturas. Effectus huius scripturae est duplex. scilicet quia docet cognoscere veritatem et suadet operari iustitiam. Jo. 14. Paracletus spiritus sanctus docebit scilicet cognoscenda: suggesteret operanda. Et ideo utilis est ad cognoscendam veritatem, et utilis est ad dirigendum in operatione. Est enim ratio speculativa, et est etiam ratio practica. Et in virtutibus sunt duo necessaria scilicet per veritatem cognoscere et errores refellere. Hoc enim opus est opus sapientie scilicet non metiri et mentiri et refellere. Quantum ad primum dicit. Utilis est ad docendum secundum regnum, et bonitatem et disciplinam et scientiam docere me regnum. Item ad arguendum quantum ad secundum Thes. 1. Ut sit potens exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Item quartum ad practicam sunt duo necessaria scilicet ut reducat a malo et ad bonum inducat, ps. Declina a malo et fac bonum regnum. Quantum ad primum dicit. Ad corripiendum quod est eripere a malo. Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus vade et corrisce eum inter te et ipsum solum regnum. Job. 2. Beatus homo qui corripitur a domino. Quantum ad secundum dicit. Ad erudiendum in iustitia. Et hec omnis sacra scriptura facit. Isa. 8. In manu fortis eruditum me regnum. Sic ergo quadruplices est effectus sacre scripturae scilicet docere veritatem, arguere falsitatem. Quantus ad speculativam, eripere a malo et inducere ad bonum. Quantus ad practicam, ultimus eius effectus est ut perducat hominem ad perfectum. Non enim qualitercumque bonum facit, sed perficit. Heb. 6. Ad perfectionem feramus. Et dicit, et perfectus sit homo dei, quia non potest homo esse perfectus nisi sit homo dei. Perfectum enim est cui nihil debet est. Tunc ergo homo est perfectus; quando est paratus ad omnem bonum, non scilicet que sunt de necessitate scientie, sed etiam ad ea que sunt supererogationis. Boni etiam facientes non deficitur Gal. ultimo.